

Coleoptera från Sorsele socken av Lycksele lappmark.

Av

C. B. GAUNITZ.

Nedanstående artförteckning är upprättad över *Coleoptera*, som under åren 1907—21 samlats inom Sorsele socken. Samlingen är till största delen hopbragt i trakterna kring Sorsele kyrkoby, belägen inom barrskogsregionen, dock räknar jag i denna uppgift med de båda kalvfjällen Abbmoberg och Nalovardo, det förra 1 mil söder, det senare 1 mil norr om Sorsele by. I övrigt ha samlingar gjorts i stort sett utefter Vindelälvens floddal upp till Ammarnäs by, belägen vid norra stranden av Ammarträsket, även kallat Övre Gautträsket, och alltjämt helt inom barrskogsregionen, samt inom fjällregionen, dels i trakterna kring de båda Tjulträsken och Tjulåns ådal (Tjulträsk by, Rödingbäck, vägen mot Tärna, Stor-Aigert, Soloive), i och ovan björkskogsgränsen, men helt ovan barrskogsregionen, dels i trakterna kring Skebblistaburet (Marsivaggis högslätt, Karsbäckens källområde, Ammarfjällkomplexets massiv med det över 1600 m. höga Spångfjället som nordgräns), helt ovan skogsgränsen, dels, fast obetydligt, utefter Vindelåns ådal, med Kramaselets kåta och Dalovardos fjällstuga som stationspunkter, båda belägna i den smala kil av björkskog, som följer Vindelån mot norska gränsen.

Sorseleinfödingen skiljer med nordbons känslighet för storheter skarpt emellan *Vindelälven*, det vattendrag som avvattnar Ammarträsket, och *Vindelån*, vilken börjar i de norska fjälltrakterna och liksom Tjulån, som avvattnar Tjulträsken, utfaller i Ammarträsket.

Under åren 1907—1917 ha i stort sett de mindre *Coleoptera*, som erfordra besvärligare fångstmetoder, förbigåtts, och, åren 1918—1921 ha sällningar, uppfödning och kläckning blott i ringa utsträckning företagits.

Då ortsbeteckningarna från de första samlingsåren och dagboksföringen, som omfattar blott de allra senaste åren, icke varit tillräckligt noggrann, för att, utom vad en del familjer beträffar, tillåta en uppdelning av socknen i olika regioner, har jag måst

låta artförteckningen gälla, där ej annorlunda vid respektive art anges, för socknen i dess helhet.

Samlingen är hopbragt av framlidne jägmästaren V. GAUNITZ, herr DANIEL och fil. stud. SVEN GAUNITZ, samt undertecknad. Största delen av samlingen har herr redaktör ANTON JANSSON haft vänligheten dels determinera, dels granska och sedermera har manuskriptet av honom genomsetts. Några arter ha i samband med en Aculeatsamling vävilligt granskats av amanuensen, fil. d:r O. LUNDBLAD (E. T., häft. 1, årgång 1924: »Några ord om Aculeat- och Tubuliferfaunan i Lycksele lappmark»). Vid ordnande och determination har jag för övrigt i stor utsträckning biträtts av min broder DANIEL.

Av samtliga *Coleoptera* ha, med säkerhet till lokal, blott ett fåtal arter tagits inom fjällregionen. Bland dessa märkas *Phytodecta linnæana* — 2 ex. från buskregionen å fjällhögsletten mellan Soloive och Stora Ålge juli 1921 — och *Thanatophilus lapponicus* — 4 ex. från Dalovardos fjällstuga år 1921 —, vilka väl få anses vara högfjällsarter. I övrigt märkas följande: *Malthodes marginatus* och *fuscus*, *Pyrochroa pectinicornis*, *Chryptocephalus sexpunctatus* och *labiatus* samt *Rhagium mordax*, vilka samtliga äro tagna inom björkskogsregionen. Att draga någon bestämd slutsats av detta fåtaliga material vore givetvis förhastat, men det synes mig, som om man kunde räkna med att en hel del arter med sydligt huvudutbredningsområde skulle inom lappmarken hava sitt huvudsakliga utbredningsområde inom fjälltrakternas björkskogsbälte. Troligen ha dessa arter lokala förekomster här och där inom skogsområdet — barrskogen — och där framförallt vid s. k. sydberg, landsmål »sydflytsch» eller »flygg». En art, som bestyrker denna uppfattning, är *Oedemera virescens*, vilken allmänt påträffats i björkregionen, men endast på ett ställe — Sorsele bys trakt — inom barrskogsregionen.

Den framförda uppfattningen kan synas omöjlig, då fjällregionen genom sitt läge väl tyckes vida ogästvänligare än barrskogsregionen, men en granskning av floran både till arter och dess yppighet, som icke överträffas av Sydsveriges bästa växtlokaler, giva ett motsatt svar. Vad floran inom Sorsele socken beträffar se Svensk Bot. Tidskrift, Bd 18, H. 4, år 1924 (D. och C. B. GAUNITZ: Bidrag till kännedom om kärleväxtfloran i Sorsele socken av Lycksele lappmark). De tvärgående fjälldalar, som genomskära fjällkedjan här och var och stå i förbindelse med norska kustlandet, böra ävenledes tagas i betraktande.

Lappmarksbon förstår i regel vad för slags djur som avses, när man talar om skalbaggar, men på folkspråket benämnas dessa i gemen för »skorvar», och mera i särskilda fall för vissa större, ofta med betecknande namn betitlade arter, för »kusar». Så kallas till ex. timmermän (*Monochamus* och *Acanthocinus*) för timmerkusar.

Ytterst betecknande namn användas för Elateridier, enkannerligen de större arterna, nämligen sprättskorvar (ordet sprätta = hoppa eller medelst knäppande eller slag hastigt bortstötta ett föremål), och för Curculionider, likaledes de större, knäppskorvar, enär dessa knäppa sig fast vid fingret då de tagas (knäppa enligt nordbons valöruppfattning = knäppa ihop t. ex. en rock).

Då jag hoppas något senare år kunna återkomma med utförligare och noggrannare bearbetning av Coleopterafaunan inom Sorsele socken, vidrör jag icke nu en del intressanta spörsmål, som skymtat fram vid studiet av samlingen.

Artförteckning.

Cicindelidæ.

Cicindela silvatica L. Allmän i s. o. m. barrskogsregionen, i all synnerhet på sandstränder vid vattendrag.

Carabidæ.

Carabus violaceus L. Nordligast funnen i Ammarnäs; *clathratus* L. Intet exemplar, blott en skalvinge, Sorsele by 1921 (D. Gz). *Nebria Gyllenhalii* SCHÖNH. *Pelophila borealis* PAYK. *Notiophilus aquaticus* L.; *N. hypocrita* PUTZ.; *N. biguttatus* FABR. *Blethisa multipunctata* L. *Elaphrus cupreus* DUFT.; *E. riparius* L. *Loricera pilicornis* FABR. *Clivina fossor* L. *Dyschirius globosus* HERBST. *Miscodera arctica* PAYK. *Bembidion velox* L. Förekommer oerhört talrikt vid sandstränder utefter Vindelälven. Särskilt allmän vid Nedre Gautsträsket (Skibbikudden). *Bembidion lampros* HERBST.; *B. rupestre* L.; *B. Andræi* F.; *B. Hastii* SAHLB. *Trechus rubens* F. *Patrobus septentrionis* DEJ.; *P. assimilis* CHAUD. *Harpalus æneus* FABR.; *H. quadripunctatus* DEJ.; *H. latus* DEJ. *Dichirotrichus cognatus* GYLL. *Amara lunicollis* SCHIÖDTT.; *A. familiaris* DUFT.; *A. Quenseli* SCHÖNH.; *A. interstitialis* THOMS.; *A. brunnea* GYLL.; *A. apricaria* PAYK.; *A. fulva* DE. G.; *A. aulica* PANZ.; *A. alpina* FABR. *Pterostichus oblongopunctatus* FABR.; *P. vitreus* DE. G.; *P. nigrita* FABR.; *P. diligens* STURM. *Calathus melanocephalus* L. *Agonum lugens* DUFT.; *A. sexpunctatum* L.; *A. Mülleri* HERBST. *Europhilus fuliginosus* PANZ. *Cymindis vaporariorum* L.

Haliplidæ.

Haliplus fulvus F.

Dytiscidæ.

Cælamбус novemlineatus STEPH. *Hydroporus assimilis* PAYK.; *H. alpinus* PAYK.; *H. lapponum* GYLL.; *H. ?fuscipennis* SCHAUM.; *H. melanocephalus* GYLL.; *H. palustris* L.; *H. erythrocephalus* L.; *H. ?vitula* ER. *Agabus arcticus* PAYK.; *A. congener* PAYK.; *A. Solieri* AUBÉ.; *A. Erichsoni* GERM.; *A. guttatus* PAYK.; *A. paludosus* F.; *A. melanarius* AUBÉ.; *A. serricornis* PAYK.; *A. ?ænescens* THOMS. *Platambus maculatus* L. *Ilybius crassus* THOMS.; *I. subæneus* ER.; *I. ?similis* THOMS. *Rhantus exoletus* FORST.; *Rh. bistriatus* BERGSTR. *Colymbetes Paykulli* ER. *Acilius canaliculatus* NIC.; *A. sulcatus* L. *Dytiscus circumcinctus* AHR.; *D. lapponicus* GYLL.; *D. marginalis* L.

Gyrinidæ.

Gyrinus marinus GYLL.; *G. minutus* F.; *G. opacus* C. R. SAHLBERG.

Staphylinidæ.

Anthobium minutum F. *Olophrum boreale* PAYK.; *O. consimile* GYLL. *Deliphrum tectum* PAYK.; *Geodromicus globulicollis* ZETT.; *G. plagiatus* F. ab. *nigrita* MÜLL. *Anthophagus caraboides* ER.; *A. alpinus* F.; *A. omalinus* ZETT. *Acidota crenata* F. *Olisthærus substriatus* GYLL.; *O. megacephalus* ZETT. *Oxytelus laqueatus* MARSCH. *Platystethus arenarius* GEOFFR. *Haploderus caelatus* GRAV. *Stenus juno* F.; *S. clavicornis* SCOP.; *S. palposus* ZETT.; *S. tarsalis* LJUNG. *Lathrobium brunnipes* F. *Philonthus chalceus* STEPH.; *Ph. politus* L. nec F. (*æneus* ROSSI); *Ph. cephalotes* GRAV.; *P. nitidus* F.; *Ph. sanguinolentus* GRAV.; *Ph. marginatus* STROEM.; *Ph. longicornis* STEPH.; *Ph. varians* PAYK. *Ontholestes nebulosus* FABR.; *O. murinus* L. *Creophilus maxillosus* L. *Quedius lævigatus* GYLL.; *Q. impressus* PANZ, THOMS.; *Q. molochinus* GRAV.; *Q. mesomelinus* MARSH. *Tachyporus jacosus* SAY. v. *obscurus* ZETT. *Tachinus pallipes* GRAV.; *T. elongatus* GYLL. *Bolitobius speciosus* ER.; *B. lunulatus* L.; *B. trimaculatus* PAYK. *Bolitochara lunulata* PAYK. *Atheta graminicola* GRAV.; *A. longicornis* GRAV. *Astilbus canaliculatus* F.

Silphidæ.

Catops morio F. *Necrophorus investigator* ZETT.; *N. vespilloides* HERBST. *Ocecoptoma thoracium* L. *Thanatophilus lapponicus* HERBST.; *Th. rugosus* L. *Blitophaga opaca* L.

Lioidæ.

Liodes silesiaca KR.; *L. dubia* KUG.; *L. punctulata* GYLL. *Anisotoma castanea* HERBST.; *A. glabra* KUG.; *A. axillaris* GYLL. *Hydnobius punctatus* STURM.; v. *spinipes* GYLL.

Histeridæ.

Hister unicolor L.

Hydrophilidæ.

Helophorus viridicollis STEPH. *Hydrobius fuscipes* L. *Sphaeridium lunatum* F. *Cercyon impressus* STURM.; *C. melanocephalus* L.; *C. lateralis* MARSH.; *C. unipunctatus* L.; *C. quisquilius* L. *Cryptopleurum minutum* F.

Cantharidæ.

Dictyopterus Aurora HERBST. *Lygistropterus sanguineus* L. *Podabrus alpinus* PAYK.; *P. lapponicus* GYLL. *Cantharis rufa* L. ab. *liturata* FALL.; *C. figurata* MANNH. *Absidia pilosa* PAYK. *Rhagonycha testacea* L.; *Rh. limbata* THOMS.; *Rh. elongata* FALL.; *Rh. atra* L. *Malthodes marginatus* LATR.; *M. fuscus* WALTZ. *Dasytes niger* L.

Cleridæ.

Thanasimus formicarius L.; *Th. rufipes* BRAHM.

Ostomidæ.

Ostoma ferrugineum L.

Sphæritidæ.

Sphærites glabratus F. 1 ex. på evig snö. Stora Ålge juli 1921.

Nitidulidæ.

Epuræa depressa GYLL. *Glischroschilus quadripustulatus* L.; *G. Olivieri* BEDEL. *Rhizophagus ferrugineus* PAYK.

Cucujidæ.

Dendrophagus crenatus PAYK.

Cryptophagidæ.

Antherophagus pallens OLIV.

Erotylidæ.

Triplax bicolor GYLL.; *T. russica* L.; *T. ænea* SCHALL.

Phalacridæ.

Phalacrus substriatus GYLL.

Lathridiidæ.

Corticaria fuscula GYLL. *Enicmus minutus* L.

Cisidæ.

Cis boleti F.

Endomychidæ.

Endomychus coccineus L.

Coccinellidæ.

Adalia bipunctata L. Allmän; *A. frigida* SCHNEID. 1 ex. 1907. *Coccinella trifasciata* L.; *C. distincta* FALD.; *C. septempunctata* L. *Paramysia oblongoguttata* L. *Calvia quattuordecimguttata* L. *Chilocorus renipustulatus* SCRIBA.

Helodidæ.

Cyphon variabilis THUNB.

Dryopidæ.

Dryops griseus ER. 1 ex. troligen i Rankbäcken nära Sor-sele by.

Dermestidæ.

Dermestes lardarius L.; *D. murinus* L. *Attagenus pellio* L.

Byrrhidæ.

Simplocaria semistriata FABR. *Cytilus sericeus* FORSTER; *C. auricomus* DUFT. *Byrrhus fasciatus* FABR.; *B. pilula* L.; *B. pustulatus* FORSTER; *B. arietinus* STEFF.

Elateridæ.

Adelocera fasciata L.; *A. conspersa* GYLL. *Corymbites pectini-cornis* L. 1 ex. ♂. *Selatosomus costalis* PAYK.; *S. æneus* L.; *S. impressus* FABR.; *S. melancholicus* FABR.; *S. affinis* PAYK. *Orithales*

serraticornis PAYK. *Sericus brunneus* L. *Dolopius marginatus* L. *Prosternon holosericeus* OL. *Agriotes obscurus* L. *Cryptohypnus rivularius* GYLL. *Pheletes æneoniger* DE. G. *Elater nigrinus* L.; *E. tristis* L.; *E. pomonæ* STEPH. *Harminium undatus* DE G. Stensundsforsen Sorsele by 3 ex. Ett par ex. från Rödingbäck, 1 ex. på evig snö å Stora Ålge juli 1921. *Denticollis borealis* PAYK. 2 ex. från St. Ålge juli 1921; *D. linearis* L.

Buprestidæ.

Melanophila acuminata DE G. *Anthaxia quadripunctata* L. *Chrysobothris chrysostigma* L. Flertal exemplar från Sorsele bys trakt. *Agrilus viridis* L.

Bostrychidæ.

Stephanopachys substriatus PAYK.

Ptinidæ.

Ptinus raptor STURM.

Anobiidæ.

Ernobius mollis L. *Anobium pertinax* L. *Dorcatoma dresdensis* HERBST.

Oedemeridæ.

Oedemera virescens L.

Pytidæ.

Pytho depressus L.

Pyrochroidæ.

Pyrochroa pectinicornis L.

Meloidæ.

Meloë violaceus MARSCH.

Mordellidæ.

Anaspis marginicollis H. LINDB.; *A. frontalis* L.; *A. arctica* ZETT. *A. ?pulicaria* CAST. 1 ex. ♀. *Mordellistena humeralis* L.

Melandryidæ.

Abdera flexuosa PAYK. *Xylita buprestoides* PAYK. *Stenotrachelus æneus* PAYK. Exemplar från jägmästarebostället Pansborg, Sorsele by. Fyra år i rad framkommo exemplar på höstarna i sept. sedan de skarpa nattfrosterna börjat. Ett ex. så nykläckt, att täckvingarna ej hårdnat. Av allt att döma levde larverna i uppstaplad björkved, och imago togos dels där, dels krypande på husväggarna (D. Gz).

Tenebrionidæ.

Bolitophagus reticulatus L. *Upis ceramboides* L.

Cerambycidæ.

Se E. T. 1927 h. 3, där familjen mera ingående behandlas.

Chrysomelidæ.

Donacia crassipes F.; *D. mutica* DE G. 1 ex. Långavan, Sorsele by 1921 (S. Gz); *D. vulgaris* ZSCHACH. 1 ex. Långavan, Sorsele by 1921 (S. Gz); *D. aquatica* L. Allmän; *D. obscura* GYLL. *Plateumaris discolor* PANZ.; *P. sericea* L. *Zeugophora subspinosa* F. *Clytra quadripunctata* L. *Cryptocephalus sexpunctatus* L. 3 ex. från fjällregionen; *C. distinguendus* SCHNEID.; *C. bipustulatus* L.; *C. labiatus* L. 1 ex. Tjulträsk, Mattsepakkte 1921. *Adoxus obscurus* L. *Chrysomela marginata* L.; *Ch. fastuosa* SCOP. Vissa år mycket talrikt iakttagen på potatisblast; *Ch. graminis* L. 1 ex. Kvarnbränna (V. Gz). *Melasoma lapponica* L. *Phytodecta viminalis* L.; *Ph. rufipes* DE G.; *Ph. linnaeana* SCHRANK.; *Ph. quinquepunctata* F.; *Ph. pallida* F. *Phyllodecta vulgatissima* L.; *Ph. vitellina* L. *Hydrothassa marginella* L. *Phædon cochleariæ* F. Endast alpvar. *Adimonia tanacetii* L. *Longitarsus apicalis* BECK.

Anthribidæ.

Anthribus albinus L.

Curculionidæ.

Otiorrhynchus nodosus FABR. *Polydrosus ruficornis* BONSD. *Strophosomus rufipes* STEPH. *Sitona hispidulus* GERM. *Physonomus ?plantaginis* DE G.; *Ph. nigrirostris* F. *Lepyrus arcticus* PAYK. *Hyllobius abietis* L.; *H. pinastri* GYLL.; *H. piceus* DE G. *Pissodes pini* L.; *P. Gyllenhali* GYLL.; *P. notatus* F.; *P. piniphilus* HERBST. *Grypoidius equiseti* F. *Dorytomus teniatus* F.; *D. salicinus* GYLL.

Eremotes ater L. *Cryptorrhynchus lapathi* L. *Rhinoncus castor* F. *Ceutorrhynchus fennicus* FAUST. (*albonebulosus* V. HANSEN). *Limnobaris T-album* L. (nec REITT.) v. *pusio* BOH. *Orchestes testaceus* MÜLL. *Magdalis carbonaria* L. *Apion frumentarium* PAYK.; *A. violaceum* KIRB. *Rhynchites betulæ* L. *Byctiscus populi* L.

Ipidæ.

Dendroctonus micans KUGEL. *Blastophagus piniperda* L. *Hylastes ater* PAYK. *Xyloterus lineatus* OLIV. *Pityogenes bidentatus* FABR. *Ips sexdentatus* BOEM.; *I. acuminatus* GYLL.; *I. typographus* L.

Scarabæidæ.

Aphodius fimetarius L.; *A. lapponum* GYLL.; *A. piceus* GYLL.; *A. putridus* HERBST.; *A. rufipes* L.; *A. depressus* KUG. *Geotrupes stercorosus* SCRIBA. (*silvaticus* PANZ.). *Potosia cuprea* FABR. *Trichius fasciatus* L.

En del exemplar ha på grund av att de under årens lopp illa medfarits ej med absolut säkerhet kunnat till arten bestämmas, och för dyl. tveksamma arter har ett ? utsatts, i enlighet med uttalad önskan av herr red. A. JANSSON. För en del arter ha förkortningarna V. GZ, D. GZ, S. GZ inom parentes angivits, detta för att angiva att respektive herrar (se föreg. text) ansvara för fyndlokalerna.
